

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő: WASSERSTROM SÁNDOR
Felelős szerkesztő: LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei magánosoknak 250 L., félévre 130 L., negyedévre 65 L. Külföldön 2 Dollár, Kc. 75 15, S. 19. Dinar 1 20.

so-Beav előtt.

Forró kánikulai napok hangulatához tartozik Ab hó 9-ének szomorú ünnepe is. Amikor már heve már mindent megérett, amikor a ró szelek süvítenek át hegyeken és rónákon, amikor következik el kétezer év óta minden évben a szomorú nehéz emlékezés, arra ami volt... arra ami van. Régen csak egyszerű szimbólum volt már. Nem nagyon régen, csak apáink usága idején. Amikor azt hitte az emberiség, hogy minden zsidóellenes haligánizmus már a múlté, most már nem kell félni tőle, mert övék konszolidált jelen... és messzi múltba révednek a szomorú múlt, a maga borzalmasságá-

A mai Ab kilencedike nem szimbólum többé. Mert hiszen benne élünk a templomrombolás, a megszegyenyítések korszakában. Nem kell félni és nem kell többi fenevadja a régi „klaszikus” koroknak. Nem kell már a római aréna vadállatok által szíjjelszakított mártírokra emlékeznünk, mert mi magunk vagyunk mártírok. Mi magunk vagyunk azok, akiket szíjjelszaggat, izenkint és naponta a mai kor vészítő vérszívó zsidóellenes hangulata. Akkor kis országunkat marcangolták, most száz országban tépik, ölik, kergetik és nyomorítják a világ zsidóságát.

Ab 9-ike, a klasszikus gyásznap eme komor napján, a maga tesikinzó múltjában nem múlté többé. Mert a Hitlerék és Cuzák, Törekek és Strahembergek, örült Nérók módjára ültöztetik a világot és lenn az arénában 16 millió nép üvölt a fájdalomtól, a szenvedéstől megaláztatástól.

Összemarcangoltan és megkínzottan, nem a háromhetes szakálltól és nem csak a napos szomorú és fáradságos hangulatától és nem a 2000 éves történelmi visszaillesztéstől, hanem a napjainkban lejátszódó zsidóellenes ültetéstől nehéz a mi szívünk és még egy boldogabb jövő délibábját sem csillogtathatjuk meg szenvedésre született új zsidó generációnk előtt.

Ab 9-ének nehéz napja sóhajtva köszönjük!

Zsidót vagy kommunistát akasztottak?

Budapesten két embert akasztottak a múlt héten. Az egyik Sallai a másik Fürst. de mindketten zsidók. Ezért akasztották őket, mert kommunisták. Mi távol állunk ettől az ideológiától, de azért a lehető legmélyebben elítéljük a magyar bíróság kegyetlen ítéletét. És teszi ezt az egész művelt világ közvéleménye. Nem mondhatjuk, hogy a polgári társadalom ne védekezzék a kommunizmus ellen, akik azt felborítani mindenkor képesek. A kommunisták sem fehér glaciés kézbánnak el azokkal, akik rendszerük ellen dolgoznak. De, hogy ez Pesten ilyen komisz kegyetlenséggel megtörténhetett, abban nem kis szerep jutott annak a körülménynek, hogy Fürstnek két ember zsidó volt. Ellentétben Karikás és társaival, akiket nem állítottak statáriális vádossággal elé, pedig sokkal több volt a bizonyított bűnük, mint a két szerencsétlennek, akik ott porladnak a földben. A polgári társadalomnak joga van védekezni azokkal szemben, akik ellene dolgoznak. De ne vegye át azon metó-

dusokat, melyek teljesen a Cseka tuzásaira emlékeztetnek. És ha ezerszer is csodálkoznának rajta, mégis megírjuk a következőket az igazság érdekében:

1. Amit Töreky felsőbb utasításra cselekedett, az nem a 8 milliós szerencsétlen magyarság ítélete. Az ítéletet nem is komoly polgári társadalom hozta, annak nyugati értelmezésében. Az ítéletet az a reakciós magyar uralkodó osztály hozta, amely a numerus klauzuszát kezdődőleg, végig az elvett mozi, italmérés, trafikjog és egyéb engedélyeken kívül, minden vonalon dolgozik a zsidóság ellen. Az a magyar uralkodó osztály, amely magyarságot nem ismer, amely tétlenkedő mágnás és nemesi osztály, amely nagyszerűen élésködik a magyar nép nyakán, amelyik még mindég tízezer holdakon gazdálkodik. Amely még deres jörvényt is érvényben tart és minden ténykedésével azt bizonyítja, hogy a világ legreakciósabb uralkodó osztálya. Elbujhat mellette Hitler és el mellette Mussolini. Ez a francia forradalom előtti társadalmi osztály, amelynek rég le kellett volna tűnni a történelem színpadáról. Ez az ugynevezett „történelmi osztály” amely nagyszerű stállumok légióját kisajátítva, ma is uralkodik Magyarországon és nagyobb csapást jelent a magyarság számára még Trianonnál is. Az az urambátyámos, rokonságos világ ez, mely azt hiszi, hogy a kis ország, csak azért létezik, hogy szabad vadászterülete legyen, az egész „kiterjedt rokonságnak”. Az egész kis ország testén egy elenyésző kisebbség uralkodik, a prédikátumok kasszija, mely páriákká súlyosítja le a magyar parasztot, de még a magyar középosztályt is. A harmadrendű pária pedig a zsidóság, amelyet akkor és ott üt, ahol tud. Ez a kaszt rendezte az akasztást is és mi meg merjük jósolni, hogy ha a kommunista világ nem is támad fel Magyarországon, ennek a kottériának el kell pusztulni, hogy egy demokratikus, életerős, külföld felé is szimpátiának örvendő uralom vegye át a kormányást. Nehogy ez az uralkodó osztály az ellenszenv légiót vonaltassa fel or-

szágra ellen, ahogy nemzetiségi politikájával elérte azt, hogy a legmegtéptettabban kerüljön ki a világháborúból. Ezért kellett a két szerencsétlen zsidónak elpusztulni, akinek a kommunista nivoltuknál volt még egy sokkalta nagyobb bűnük, a mai magyar uralkodó osztály szemében — zsidók is voltak. Ezért akasztották fel őket.

Hitler előretörése.

Szerencsére a német választások még sem ütötték be oly tragikusan, ahogy azt, talán várták is sokan. Kitünt, hogy Hitler megtartotta pozícióját, de nem erősödött. 13 millió bornírt németet tud szédíteni állandóan ez a cészárománikus mázolósegéd. Hitler — ezuttal nem jelentette a végpusztulást. És meg merjük jósolni, hogy ez volt az utolsó lehetősége, hogy alkotmányos uton a hatalomhoz jusson. Lélektanilag nem lesz többé Németország abban a helyzetben, hogy a nyakára ültesse Hitlert. A viszonyoknak feltétlenül meg kell változni, a legközelebbi választásokig annyira, hogy a hitlerizmus veszélye ne fenyegetse Németországot és ezzel együtt az egész világot. Ha multheti számunkban azt írtuk, hogy jöjjön már Hitler és zuhanjunk vele együtt a mélybe, ezt az elkeseredés mondatát véltük. De most, hogy tudunk rajta, mégis háját kell adniunk a gondviselésnek, hogy Hitler még sem tudja kiirtani a 600.000 főnyi német zsidóságot. Azt a zsidóságot, amelynek azt a tanulságot kellene levonni a közelműftől, hogy önértetes politikát fog folytatni és nem hagyja magát az asszimiláció mákonyával tovább szédíteni. Illetőleg nem fogja önmagát ezzel tovább áztatni. A zsidó legyen önértetes zsidó Németországban is. És ne csuszó-mászó módjára komikussá válni a befogadó nép előtt. A német zsidó is legyen zsidó s akkor legalább tud becsületet szerezni a zsidóságnak. Hitler ur pedig remélhetőleg le fog tűnni mihamarabb a történelem színpadáról.

Országos felzudulás a Központi Iroda választmányának hitközségromboló művelete ellen

A hitközségek kiépítik az ellenállás frontját az autonómia védelmére

Hitközségek gyűlése Clujon: augusztus 7-én

Hetek óta foglalkoztunk az orthodox országos választmány legutóbbi kettős határozatával, amely azon részében, hogy amennyiben a hitközségek tíz nap alatt nem vezetnek be a központi irodáj pótgabellát, úgy rituális vágatás nélkül maradnak, valamennyi erdélyi hitközséget, második részében pedig, amellyel a szatmári hitközség vezetőségének útját adta ki, harmadnapos felmondásra és ugyancsak a metzők elvonásának szankciója ajált, első sorban magát a szatmári hitközséget, de ezzel párhuzamosan a hitközségi autonómiát sértő tendenciájával ugyancsak Erdély valamennyi orthodox hitközségét súlyosan érdekl.

A központi pótgabella bevezetésére vonatkozó felhívás, a hitközségeknek ki lett kézbesítve és valamennyi hitközség metzői felhívást

kaptak a központtól, hogy tegyék le vágó késüket, ha hitközségük be nem vezet a pótgabellagyet. Miután pedig a pótgabella bevezetésére kitűzött tíz napos határidő letelt, a hitközségek a kényszerhelyzetben talán mindenütt életbe léptették a pótgabellát, nehogy a hitközségi tagok rituális husellátásában fennakadás történjék.

A központi szervezet első kényszerítése tehát látszólag sikerült, mert hiszen a hitközségek a rövid távúra való tekintettel nem voltak abban a helyzetben, hogy ellenállást fejtsenek ki. Azonban biztosra vehető, hogy ez a kényszerítés megteremtí keserű gyümölcséjt, mert a hitközségek nem nyugodhatnak autonómiájuk egyszerű eljokzásába, már pedig a metzőelvonási szankció egyértelmű a hitközségi autonómia megszűntetésével.

A szatmári vezetőség eltávolítására vonatkozó határozat is ki lett kézbesítve. Ez a kényszerítés már valószínűleg nem fog olyan simán menni, mint azt Félixfürdőn elhatározták és elképzelték. Ugyanis a szatmári hitközség vezetősége elvi kérdést csinál az ellenzéki akcióból és a hitközségi autonómia védelmére minden törvényes lépésre el van szánva. Első sorban magához a központi irodához fordult a hitközség melynek vezetőségét igyekezett jobb beállításra bírni. Ezenkívül felhívást intézett valamennyi társhitközség vezetőségéhez, akiket felhívott, hogy az autonómia védelmében lépjenek a szatmári hitközséggel szolidaritásba és ennek jeléül fejezzék ki tiltakozásukat a szatmári vezetőség ellen hozott törvénytelen jogfosztó határozattal szemben, követelve a kérdésnek választott bírósági uton való elintézését, illetőleg a törvénytelen határozat visszavonását.

A szatmári hitközség felhívása az elmúlt héten lett szétküldve a társhitközségekhez és mindenütt a legnagyobb benyomást keltette és megindult egész Erdélyben a díszkusszió a Félixfürdőn hozott balkezes határozat felett. A hitközségek, amelyek a pótgabella bevezetése tárgyában is súlyosan érintett a metszők feletti rendelkezés elvonásában kulmináló kényszerítés, — mindenütt átérzik a szatmári vezetőség elleni erőszak jogtalanságát és egymásután csatlakoznak a szatmári hitközséghez, hogy a megsértett autonómia védelmére keljenek.

A hitközségek túlnyomó része máris bejelentette tiltakozását a központi irodánál és a szatmári hitközségnek is tudomására hozta, hogy azonosítja magát a vezetőség álláspontjával. — De nemcsak a tiltakozás útján fognak a hitközségek megmaradni, hanem minden valószínűség szerint az autonómiát ért súlyos sérelmek reparálás terén bekövetkezik a hitközségek szorosabb összefogása. Ilyen irányban egyes nagyobb hitközségek körében már megindult a munka. E hitközségek arra az egyedüli helyes álláspontjára helyezkedtek, hogy a féltve őrzött rituális vágatás intézményét nem szabad anyagi elgondolások számára eszközül átengedni. A rituális vágatás sokkal érzékenyebb vallási intézménye a zsidóságnak, semhogy azt profanizálni lehessen vagy politikai célokra átengedni. Így tehát minden remény meg van arra, hogy a hitközségek autonómiája elleni brutális erőszak visszafelé fog elsülni és a hitközségek ki fogják csavarni az erőszak fegyverét azon vezetők kezéből, kik az egész erdélyi orthodoxia létét kockára tették vakmerő elhatározásukkal.

A helyzetnek ekként való alakulása folytán

már a multheti számunkban megemlékeztünk arról a nagyjelentőségű szervezkedésről, amelyet az összes erdélyi orth. hitközségek indítottak be, gazdasági érdekeik fokozottabb védelmére. Ma már tisztában van az erdélyi orthodox zsidóságnak minden fejlődés tényezője, hogy egy átütő erejű szervezkedés létkérdése az itteni zsidóságnak. Ennek felismerése ma már bizonyítottan látszik és így nagy érdeklődés előzi meg azt a nagyfontosságú értekezletet, amely augusztus 7-én fog történni Kolozsvárt. Oda hívták össze a szervező nagy hitközségek ezt a gyűlést, amely jelentőségénél fogva hívta arra, — hogy megadja a további irányt, amelyen az erdélyi hitközségi szervezeteknek haladniuk kell, ha nem akarják, hogy kicsusszék alóla a talaj s ha nem akarják, hogy kicsusszék alóluk a talaj s vágatassanak rajtuk, hogy azután csak romok jeleznek, egykor oly virágzó intézmények egész sorát. Ennek jegyében az erdélyi orthodoxia örömmel üdvözölheti ezt a megmozdulást, amelynek további fázisairól meg fogunk emlékezni.

Szatmári humoreszk

Ha nem volna oly jellemző, akkor egy Karinty tollára való humoreszket lehetne abból fabrikálni, ahogy Freund Chaim textilgyáros és központi iroda alelnök leszávozott Szatmáron. Nem színezzük a dolgot, csak szavahihető emberek elbeszélése nyomán közöljük, hogy Freund ur a választáskor bement a fülkébe és mikor onnan kijött, így szólott: leszávozta a kormánypártra. Mire a bíró, a választási törvény értelmében elszakította a szavazólapot és eldobta a földre. Eddig tehát az történt, hogy Freund ur, aki amellet buzgózkodott, hogy a kormányra szavazzon a zsidóság, arculütötte először is a zsidó pártot. De ezt a zsidó párt valahogy kibírta volna. Ha Freund ur kormánypárti — ám legyen. Tehát ott hagytuk el, hogy Freund ur leszávozott és demonstrált is amellet, mint egy analfabéta falusi kisgazda, aki nem ismeri a törvényt. De mit tesz egy ott jelenlévő bizalmi? A bíró által eldobott cédulát szépen felemeli és megnézi. És most jön a csoda.

S ezt biztosan egy magasabb zsidó érdek diktálta. A „votát” pecsét hol volt ütve a cédulára. Mit gondolkod? Vajjon hová? A liberális párt listájára! C'est cela! Ime: látjátok feleim ez az erdélyi zsidóság vezére. Alelnök és mérvadó és hangadó. Freund Chaim, a hírneves szatmári textiles...

Egy rabbi mártirhalála végeztetésén megbosszulva

Lengyel jelentések szerint Stefan Heidov a volt lengyel hadbíró elnöke öngyilkosságot követett el. Ennek a borzalmas névnek felváltása keserű emlékeket idéznek elő bennünk akinek lelkiismeretét egy ártatlan mártirhalál szenvedett rabbi terheli. 1918-ban, amikor lengyelek visszazorították a vörös gardát a boletzki rabbi Schapiro a verandán ült reggeli imáját. Ezen ténykedésből farrakta ellene a halálos bünt, hogy jelekkel érkezett a kivonuló ellenséggel. Dacára, hogy az állítást semmi sem támasztotta alá és dacára minden intervenciónak, a vérengző Heidekovsky kivégeztette a rabbijt, és még annyit sem engedett meg, hogy a szégyenfoltot rehabilitáció által lehessék a justicmord által kivégeztett rabbi emlékére. Legutóbb meglepetésként jelentett a vérengző Heidekovsky letartóztatása, a 1200 Zloty sikkasztott hivatalos ténykedés alatt. Magasabb kaució ellenében szabadon engedték, azonban kiszabadulása napján öngyilkosságot követett el a „hős” vadállat.

A koldusmilliomos tragédiája

Angol zsidó lapok írják le egy koldus történetét. A koldus lett s koldussá vált milliomos történetét. A koldus napokban ugyanis ünnepélyes keretek között avatták fel London egyik legmodernebb kórházát, amelyet adományozójának, Sámuel Insulnak nevére kereszteltek. Mindazok a betegek akik ebben a pazar kórházban ápolás alá kerülnek, ajdani fogják a nemes ajándékozó nevét. Talán nem is sejtik, hogy ugyanez az ajándékozó ma a legkisebb adománnyal is meglepődne boldog volna, hogy egy ingyen helyet kapna általa adományozott kórház egyik kortermében. Insul Londonban született, mint földhözragadt szegény ember. Amerikába vándorolt, ahol összekerült Edissonnal, a híres feltalálóval s többi hajthatatlan szerencséivel az amerikai iparipar első alakja lett és többszáz millió dollárja volt. A gazdasági válság alatt teljes tönkrement és mint szegény ember ment vissza Londonba, ahol most fogják az ő áldozatkészéből épült kórházat felavatni, holott ő kezelté a díjra van rászorúva.

Az öreg tanító legendája

Távoli város felé utazott egyszer rabbi Jákob Jichok, a lublini rabbi és a tanítványai elkísérték útjában.

Péntek déj volt már és közel kellett, hogy legyenek a célhoz, amikor egyszerre utelágazáshoz értek.

A kocsi megkérdezte:

— Merre hajtsak?

A rabbi azonban nem tudta megmondani s ezért így rendelkezett:

Ereszd meg a gyeplőt és bizzad a lovakra, hogy merre akarnak menni!

Igy is történt.

Nemsokára feltűntek egy kis város első háza. Csak hamar kiderült azonban, nem ebbe a városba igyekeztek.

— Itt el kell felednetek: ki vagyok?

— rendelkezett a lublini.

— De akkor, hogyan jutunk szombat lakáshoz, meg ételhez, uram? — kérdezték a tanítványok.

A caddik ugyanis, még mielőtt az este beállt, mindig szétosztotta a szegények között, ami pénzadományt napközben hozzá hoztak.

— Menjünk csak az imaházba — felelte a rabbi. Ott bizonyosan akad a háziurak között olyan, aki szombati vendégül elfogad bennünket. Így tett.

Az imaházban a rabbi olyan sokáig imádkozott, hogy végül majdnem magára maradt.

Amikor fölémelte fejét, a szoba végében már csak egy töpörödött ősz, öreg emberke idő-

zött, aki nyolcvan esztendő is megvolt s megkérdezte tőle:

— Hol töltöd az ünnepi estét?

— Sejtelmem sincs róla, hol? — felelte a caddik.

— Menj csak a vendégfogadóba és szombat elmúlt után majd gyűjtést indítok számlád kifizetésére — ajánlotta az öreg.

— Nem megyek a vendégfogadóba — mondotta Rabbi Jákob Jichok — mert ott nem mondhatom el a gyertyagyújtási áldást.

— Az én házamban csak egy kevés kenyér, meg bor akad — kockáztatta meg némi vonakodással az öreg.

— Nem vagyok falánk — szólott a lublini és együtt mentek el az imaházból.

Otthon a bor és kenyér áldása után megkérdezte az öreg:

— Honnan való vagy?

— Lublinból jövök.

— Akkor hát látad a híres rabbijt is?

— Láttam.

Az öreg hangja megremegett.

— Beszélj nekem róla.

— Miért akarsz hallani a rabbiról? kérdezte a caddik.

— Ifjúkoromban tanító voltam — beszélte az öreg — és ő növendékeim közé tartozott. Nem sikerült felfedeznem benne rendkívüli képességeket. De később értesültem, hogy nagy ember lett belőle. Amióta ezt tudom, minden héten böjtölök egy napig, hogy így érdemesnek találtsam arra, hogy még egyszer színe elé kerüljek. De Lublinba nem utazhatom, nem futja a jövedelemből s gyalog nem kelhetek

utra, mert gyenge vagyok már és nagy öreg...

— Emlékszel-e valamire a lublini rabbi gyermekkorából? — kérdezte a rabbi.

— Keresnem kellett őt napról-napra — mondotta az öreg. — Az iskolából mindent megszökött. De később magától jelentkezett Csavargásáért bizony meg is vertem néha. egyszer kilestem a titkát. Utána mentem. látam, hogy az erdőbe tér s egy hangyaból mellé telepedve, ekként beszél a susogó lomb között az ég felé: Halljad Izrael, az Örökkévaló a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlen fia. Amióta ezt láttam, nem emeltem többé kezemet.

A lublini ebben a percben megértette: ért hozták a jóvak őt ebbe az idegen városba. Felemelkedett ültéből s így szólott:

— Nézz reám! Én vagyok az, akiről kérdeztél, hogy beszéljek. Én vagyok a lublini rabbi.

A kis öreg elájult erre a szóra s csodálatosan nagynehezen tért ismét magához.

A szombat elmúltával a caddik tanítványával egyetemben elhagyta a várost.

A kis öreg elkísérte, amíg csak el nem ment, azután vissza fordult s csendesen hazatért.

Otthon pedig az ágyának dőlt és meghalt. A rabbi, aki folytatta útját, ezalatt társulással egy másik helyiségbe ért, betért a kocsmába s vacsorája elköltéséhez fogott.

Egyszerre azonban letette a kést s a tálcát lát s körülbelül ugyanakkor, amikor a városban az öreg tanító jelke elszállt földi pályájáról, megindult hangon így szólott:

— Fiaim, visszafordulunk. El akarom metni öreg tanítómat...

HIREK

Népünk cikkeinek utannyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5692

Péntek Av 3. augusztus 5.

Szombat Av 4. augusztus 6.

Heti szidra: כמדבר

Heti haftora: הזו ישעי

Perek 2.

Csütörtökön כאב השעה בויט

Szombat kezdete:

Üzlet bezárás 8:50

gyertyagyújtás 9.05

Istentisztelet kezdete 9.00

Szombat befejezése 10.00

Rabbi Mordechai Winkler mádi gaon halála ז"ל

Az elmut héten újra szomorú gyász ér a vallásos zsidóságot: 88 éves korában, hosszú szenvedés után meghalt Rabbi Mordechai Winkler mádi rabbi z. c. l. A mádi gaon nyitja egész Európa vallásos köreiben mély szédítést keltett. Egyike volt azoknak, akik példaképe és munkája révén a világ ortodoxiája legnagyobb autoritásának tekintett. Az elhunyt mádi rabbi életében több vallásos és bibliai művel ajándékozta meg az ortodoxiát, de főmunkája előszeretettel foglalkozott a halachával. Műveinek fő tárgya is a halacha magyarázása volt. Irott munkái is értékes fényt vetettek arra a mély és szent gondolkodásra, amely egész életében végigkísérte. Temetésén a híres hahinski huszti rabbi s más kiváló rabbimagyarázó mondottak igen hatásos beszédet. A beszéd végén Rabbi Winkler kitartó, hű és szent munkatársát, a mádi dajent, Rabbi Zwi Reichot proklamálták a mádi főrabbi székéül.

תנצ"ח

Fehérgárdista terror Mandzsuriában: A Mandzsuriában lakó zsidók az utóbbi időben a fehérgárdisták részéről nagyfokú terrornak vannak kitéve. Amint az új kormány az angoloktól vette a vámhivatalat, többek között talált egy sorost néhány tekintélyes zsidó kereskedőről, akiknek csekély adományokat adtak az orosz vöröskeresztnek. Dacára, hogy nevezettek elismert hatóságok és őszintén megbánták ajándékozásaikat hangoztatva, hogy fogalmuk sem volt arról, hogy a fehérgárdisták részéről és csak üzleti vonatkozásból voltak kénytelenek pénzbeli hozzájárulást nyújtani. A fehérgárdisták és házkutatásokat tartottak az adományok ellenében, amelyek folytán privát zsidó leányok is rányomták a bolsevizmus bélyegét. Ezzel kapcsolatban óriási antiszemita propaganda indult meg az orosz sajtóban és a zsidó sajtóban általában kommunista propagandával gyarmatosították.

Egy bíró erőszakos antiszemita kudarca Mandzsuriában. Mint Varsóból jelentik, egy orosz bírónak a tendenciózus antiszemita rendkívül megröszéledést szült zsidó körökben, annál inkább, mivel a törvénytelenége mellett minden fennálló praxissal is ellentétben áll. Az orosz Beszdin egyik tagja, mint tanu lett megvádolt a törvénytelenekre, mint hogy a terminusok betartására szólt, Jacob Kormann nem jelent meg a tárgyaláson. Ujabb terminust ismét szombatra kellett tartani. A heccszerető bíró és ekkor elrendelte az ügy elintézését is. Ekkor megemelt jelesen 200 Zlotyra büntette meg a delikvenst és amikor az ügy elintézését a törvényre való hivatkozással megtagadta ujabb 150 Zlotyra büntette meg a delikvenst két napi börtönnel. Azonnal a toloncra szállították és majtán a két napot kétféleképpen tölthették, a fogházban a társaságában eltöltötték, a fogházban büntetést kaptak azzal érvelve, hogy a büntetést a fogházban lehet levelezekelni. Ezen nyilatkozat antiszemita kirohanás miatt zsidó vezető megtagadták a feljelentést a hivataláról a bírónak ellen.

— Angolország országos főrabija választott bírónak lett felkérve Nagybritannia és Írország között felmerült konfliktusban. Ezen felhívást Geórg Lansbury munkáspárt vezére, a pápa és az Canterbury érsekkel egyetértően intézte Hercz londoni főrabijhoz, aki azonban ezen megítélő felhívást azzal hátrította el magától, hogy nem kíván semminemű politikai ügyben szerepet vállalni, mivel ez kívül esik az ő hatáskörén.

— Dugulás és aranyeres bántalmak, gyomor- és bélzavarok, máj- és lépduzzadás, hát- és derékfájás ellen a természetadta „Ferenc József” keserűviz, naponként többször bevéve, hathatós segítséget nyújt. Tudományos megfigyelések beigazolták, hogy a Ferenc József viz alhasi megbetegedések eseteiben gyorsan és mindig enyhén hat. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— A zsidó hitközségi autonómia veszélye Esztországban. A legutóbbi kultusz-tanács választásánál, amely hivatalos fóruma az ottani lakosságának, a cionisták nagy győzelmet arattak a jidisch és szocialistapárt felett, úgy hogy a husz mandátumból tizenháromat nyertek meg. Ennek folytán természetesen az összes vezető állásokba cionisták kerültek. A választások ellen mindkét ellenzéki pártárnyalat óvást emelt, amit azonban figyelmen kívül hagytak. Ezután ezek demonstratív elhagyták a gyűlést és a legélesebb harcot akarják a választott tanács ellen indítani, amely méreteiben veszélyezteteti a hitközségek autonómiáját. Ugyanis a szocialisták, amelyek amugysem hívei az autonómiának, végső esetben törölni akarják magukat a zsidó kateszterből. Főképpen az jskolák szempontjából nagyon veszélyes ez az áldatlan testvérharc amire Esztország egyetlen zsidó havisajtója hívja fel a figyelmét.

Egyéni vagy intézményes vallásosság

Irta: Koffler Mózes (Szighet)

Hozzászólás.

Bár ezen ankéthoz már hozzászóltam a NEPUNK hasábjain, de dr Kohányi Rezső ur hozzászólása, amelynek megállapításait a vallásos zsidóság szempontjából nem tartom helyesnek és igazságosnak, készítem engem ezen újabb cik kem meirására.

Dr Kohányi ur megemlíti, hogy a szóbeli Tan nem volt szabad kezdetben lejri, hogy — szerinte — a valjástörvények meg ne kövesedjenek. A Talmud azonban más okot hoz fel erre. E szerint a szóbeli Tan azért nem lett lerögzítve, hogy megkülönböztessék az írott Tanról, amely mégis szentebb volt. (L: Rambám előszava Mjsnájot Szojmhoz) Ami a tulvilági életet és büntetést illeti, találunk erről eleget a proféták könyveiben. Ezekiel (37. f.), Dánjel (12. f.) Sámuel (1. f.) folytonosan említik a jámborok lelkének hallhatatlanságát. Az említett „szchar micva-micva” féle talmudi mondás csak jó tanácsot jelent a jámboroknak, hogy ne csak a tulvilági jutalom serkentse őket a jótettekre. Dr Kohányi ur hivatkozik még arra, hogy vélemény különbség volt Mózes és Ezekiel között: Vajjon bűnhődnek-e a fiúk az apák bűnei miatt? De a Talmud szemléletében magyarázza, hogy itt semmi nézeteltérés nincs. Arról volt csak szó, hogy ha a fiúk követik az apák rossz tetteit, akkor bűnhődnek. És hiba támadja Dr Kohányi ur a mai rabbikat, mert nem könnyítenek a zsidóságra nehezendő vallásos törvények „jármain”. Ehez semmi törvényes joguk nincs. Ez ellen semmit sem bizonyít a Hilel smita-reformja. Mert a smita évben történő adosságok elengedése Hilel idejében a Tóra szerint már nem — és csak a rabbik törvényei szerint voltak még életbe. De valiasunk semmiesetre sem lehet egy egyszerűen országos kodex, amelyen minden új kormány kedve szerint változtatható.

De dr Kohányi ur hivatkozása a „Ló nitno Tóra Imálaché hasarét”-féle talmudi mondásra

is téves. Mert ennek csak az a jelentése, hogy valamely vitás Din esetben a földiek illetékesek annak eldöntésére. De a régiek által elismert Dint a rabbik meg nem változtathatják, ezt tanítja Rámbám is, aki különben a Sulchan Aruch utmutatója.

Az egész reform-mozgalom annak idején csak szappanbuborék volt. A vallási könnyítések nem tartották, hanem csak eltávolították a zsidóságot a vallásától. Hagyjunk tehát fel a reformálással, a könnyítésekkel, amelyekre semmi szükség nincs. Az igazi vallásos zsidó nem is akar hallani a könnyítésekről és pontosan betartja a Sulchan Aruch törvényeit, a vallásatlan pedig a könnyített törvényeket sem tartaná be.

Csodálkozom azon, hogy Dr. Kohányi kétségbevonja azt az általánosan elismert tény, hogy a zsidó népet csakis a vallása konzerválta napjainkig. Hivatkozom itt a nagy zsidó tudós, de különben nem valjasos Achad Haamra, aki bevallja őszintén: Máminim anj sláj nitkima Jiszrael éle bizchith Hátora. A zsidóság fennállása máig csak a Tórának köszönhető. A zsidó történelem alapos ismerőjének el kell ismernie, hogy csak a vallásunk mentett meg minket a többi nagy és kis régi népek sorsától, a teljes elpusztulástól.

Hogy azonban vallásunk mai formájában sem „járóm” még a művelt zsidóságra sem, azt legjobban a Somra Sabosz világszervezetnek a nyugati államokban való nagy elterjedtsége eklatánsan bizonyítja. A berlini centrumban helyet foglalnak a művelt zsidóság leghiresebb képviselői.

Kohányi ur szemrehányásokkal illeti azokat, akik a mai súlyos gazdasági krízisben még az egyéni vallásossággal foglalkoznak. De a zsidóságra minden időben jellemző volt az, hogy a szellemi és vallási krízist tartotta a válságok legnagyobbikának. A spanyol zsidók évszázadokkal ezelőtt egész vagyonaikat otthagyták Spanyolországban, csak hogy veszélyeztetett vallásukat megmentse.

Még ha igaz is lenne Dr. Kohányi ur túl pesszimista megállapítása, hogy a mai zsidóság csak 20 százaléka követi a Sulchan Aruch törvényeit, akkor sem képez ez szektát, hanem inkább a többi 80 százalék. A karaiták szomorú sorsára való hivatkozás sem bizonyít egyebet, hogy akik elválnak a szóbeli Tanról, azok a pusztulás veszélyének vannak kitéve. Féltsek tehát inkább a többi 80 százalékot. Az igazi ortodoxia függetlenül számarányától, az az életforrás, mely a zsidóság többi rétegeit léteinek szükséges szellemi táplálékával ellátja.

Dr. Kohányi ur még arra megállapítás jut, hogy ha egy nép többsége elfordul a meglévő törvényeitől, akkor nem csak a népben, de a törvényekben is keresendő a hiba. E szerint a zsidó vallást mindig népszavazás alá kellene bocsájtani, hogy a zsidó nép döntsön felette. De akkor megszűnne a vallás és vele együtt a kiválasztott zsidó nép is.

Én is ugyanazzal végzem soraimat: Jöjjön meg végre az eszünk. Ez azt jelent: hagyjunk fel végre a vallásunk kertjébe levő ágak levágásával és egyesüljünk a Tóra és a Sulchan Aruch szent parancsai alatt, mert ez az igazi út s az állandó életforrásunk!

14 NAPOS NYÁRI VÁSÁR a Maradék Áruházban Raye és mintás selymek, nyári ruhaanyagok minden elfogadható áron kaphatók.

Hasznos tudni,

hogy Schmidhauer

természetes **Imándi**

keserűvize, az elrontot gyomrot

2—3 óra alatt rendbe hozza.

Utatis minden palackhoz mellékelve

Kapható mindenütt!

— Augusztus hó 7-én, vasárnap délután tartja bucsu ünnepélyét a Félixfürdőben a Miz-rachi ifjuság nyári tábora, melyre vendégeket szívesen lát a Rendezőség.

RÖVID HIREK

KOVNÓ. Schakiens litvániai népnevelési miniszter egyetértésben Alexa közgazdasági miniszterrel a litvániai rabbiszövetségnek egy nagyobb telket ajándékozott, hogy a világhírű Slobodkai Jesiva részére egy megfelelő új épületet emeltesse.

JERUZSALEM. A kormánynak azon intézkedése, hogy a lecsapolási vezetéket a régi szefárd temetőn keresztül vezessék, a zsidóság körében óriási megütközést keltett, annál is inkább, mert az a Simon Hácádik sírját érintené. Eredetileg azt az Islam temetőn keresztül akarták vezetni, de az arabok tiltakozására az elmaradt. — A Hapoel Hamizrachi Exekutívéje felhívást intézett összes tagjaihoz, úgy Palesztinában, mint a Gajutban, hogy a Keren Hajeszod és a Keren Kajemeth részére eddig eszközölt mindennemű tevékenységeket szüntessék be. Ezen intézkedés válasz akar lenni a Jewish Agency állásfoglalására a Mizrachi tagokkal szemben. — Hebron és Jeruzsálem közötti utvonalon egy turista autó menetközben felborult és két zsidó turista szörnyen halt, míg másik három súlyosan megsebesült.

TEL-AVIV. Sachs Petersoni (Angolország) selyemgyáros Tel-Avivban egy selyemszövődét állított fel, mely egyelőre 30-40 munkást foglalkoztat. — Néhány hete érkezett vissza a manchesteri egyetemről Mosche Schabath, ahol a doktori diplomát megszerezte. Előzőleg a jeruzsálemi tanítóképződe hallgatója volt. Nevezett az első yemeni zsidó, aki doktori diplomát nyert. — A tel-avivi városi tanács legutóbbi gyűlése alkalmával egyhangúlag elhatározta, hogy az egyik uccáját Zwi Chajes főrabbi után nevezik el. Ugyancsak ezen ülés folyamán M. M. Ussischkin a K. K. L. vezetőjét diszpolgárává választotta. — A Jewish Agency a Waad Leumi tanácsával egyetértésben elhatározta, hogy High Commisariátust felhívják, hogy a héber iskolákra vonatkozó megszorításokat hatálytalanítsák, valamint az állami szubvenciót megfelelőleg emeljék.

BUKAREST. Dr J. Niemerover országos főrabbi intervenciójára a munkaügyi miniszterium engedélyezte a Keren Hajeszod részére, hogy szeptember havában uccai gyűjtéseket rendezhessenek. Ezen engedély annál is inkább keltett illetékes helyeken örömet, mivel a néhai Jorga kormány ez elől kategórikusan elzárkózott.

HAIFA. A haifai városi képviselőtestület melynek arab többsége van, rezulciót fogadott el a kormány azon rendelete ellen, mely szerint a nyilvános munkálatoknál egyharmad részben zsidó munkásokat kell foglalkoztatni.

E Z Ü S T
menorák Harang
gyertyatartók, védjegy
serlegek,
evőeszközök,
templomi kegyszerek,
bármily művészi kivitelben
legolcsóbb árban.
Gyártása és eladása:
„TACAMUL“
ezüstáru gyárbán
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u. 6)

Hozzászólás a félixfürdői utóhanghoz

Írta: *Friedmann Ferenc*, a temesvári orth. hitközség elnöke.

Nem szeretnék a b. lapjukban megjelent Központi Iroda ellenes cikkükre elfogult és nem objektív hangnemben válaszolni, tehát igyekezni fogok, mint választmányi tagja ezen szervezetnek, higgadtan és elfogulatlanul nagy és súlyos vádjakra reflektálni. A szatmári kérdéssel nem kívánkozom bővebben foglalkozni. Én a félixfürdői gyűlésen is tiltakoztam ezen ügynek a napirendre való ráncigálása ellen, ugyancsak az eljen is, hogy az egymás között kinevezett „forradalmi vezetőség” legyen hivatalba ültetve és ez vezesse le a kívánt „tisztá” választásokat.

Ez nem a Központi Iroda ügye, legfeljebb a Drümer uré, aki predestinálva érzi magát egy nagy hitközség (féjre) vezetésére. Szerintem nincs is szatmári kérdés. Megválasztották rabbijukat. A mai vezetőség küldöttségileg meg is hívta, hogy foglalja el állását. Ezek után csak két eshetőség van. Vagy elfogadja állását és akkor nincs Dintora és nincs választott bíróságnak helye. Vagy ha a főrabbi másképpen gondolkodik és a szatmári állást nem kívánja elfoglalni, akkor kell, hogy a hitközséget feloldja és szabad kezét engedjen az állás betöltésére.

Ami a Központi Irodát érinti és alapjában akarja megingatni, az a Központi Iroda által bevezetendő pótgabella rendszer ellen való tiltakozás.

Mindenekelőtt meg kell állapítanom, hogy az alapszabályok értelmében a választmányoknak nem csak jogában áll, hanem egyenesen kötelessége az iroda fenntartásáról gondoskodni. Még pedig kötelessége olyan alapról gondoskodnia, ami nemcsak papíron létezik, hanem ténylegesen be is folyik. Ezért választották — hosszú tanácskozások után — mint egyedüli reális jövedelmezt a pótgabellát, ahogyan minden hitközségi vezető tudja, hogy a gabella minden orth. hitközségnek az egyedüli adója, amely nemcsak ki lesz vetve, de be is lesz inkasszáva.

Ha jól emlékszem, éppen egy nagy hitközség papi és világi delegátusai exponálták magukat ezen pótgabella indítvány elfogadásáért és érthetetlen a kívüljáró előtt — akik a kuliszatitkokat nem ismerik, hogy miért fordulnak most ellene.

Jogos lenne a nagy hitközségek ellenszenva a pótgabella ellen, ha az egy évtized óta bevezetett pausale összeget pontosan befizették volna. De az egyik formában adós maradni, a másikat pedig meg nem fizetni, nem méltó, nagy erdélyi hitközségeink erkölcsi színvonalához.

Ne féltsük a hitközségek autonómiáját, mert azt veszély nem is fenyegeti. Azért, mert az összhitközségek képviselői az iroda fenntartásához — amelyre a cikkíró szerint is éppen olyan szükség van, mint magára a hitközségre — minden orth. zsidóra heti 2-3 lei adót kirótt és ennek tényleges betartására radikális szankciókat írt elő, ezzel a választmány még nem ejtett csorbát a hitközségek autonómiáján. Ezzel csupán biztosította az iroda a függetlenségét és önállóságát, hogy ne legyen alávetve egyes nagy hitközségek vezetői szeszélyének, jóindulatának, vagy rosszhiszemiségének.

A mi tolleráns tordai főrabbi elnökünk a választmány egyrészének rosszallása ellenére, korát meghazudtolva fáradságot nem kímélve próbált egyezséget kötni a nagy hitközségekkel és nem rajta mullott, hogy ezen tárgyalások eredménytelenül végződtek. Minden esetre tanu-

jelét adta, hogy nem terrorral, hanem megegyezéssel kívánja a dolgot rendezni, amikor ezen nagyon méltányos ténykedése a chaszid irányzatú tagok az elnököt pergő alá vették a Félixfürdőben, nem a nagy hitközségek képviselői védtek meg. Nem ők brilláltak távolmaradásukkal és nekünk kis hitközségek képviselőinek jutott a védő szerep, am hála az Égnek sikerült is.

Befejezésül még csak annyit: „Háchoz hizhári b'divréhem”. Ne dobálózunk a frázissal, mert a tömegnek ez nagy veszedelmezt jelent. Nekünk orth. zsidóknak duplán kell minden szavunkra vigyázni, nehogy a galuszt okok nélküli gyűlölet hibájába essünk. Nem igaz, hanem megnyugtató cikkekre van a mi agy csigázott testvéreinknek szükségük. Van nekünk ellenségünk elég. Védkezzünk egy front és ne forgácsoljuk erőnket testvérháborússal.

Szováta, 1932. augusztus 1.

ZSIDÓ HUMOR és történetek nagyjainkról

AMI A KÖNYÖKÖN NŐ MÁR KI.

Vándorrabbi egy lengyelországi kis városba érkezik. A zsidók persze kapkodnak utána, mindegyik a maga vendégeül akarja lefogadni. Végre megegyeznek, hogy ameddig a városban tartózkodik, mindennap más háznál látogasson vendégül. Az első vendéglátó háznál a háziasszony titokban megkérdezi a rabbit, hogy ret-e főzeléknek a hüvelyes veteményeket.

— Többet ér mint a legjobb pulykasült, mondja barátságosan a rabbi.

A városkában csakhamar híre megy, hogy a rabbi nem szereti a husételeket és kizárólag hüvelyes veteményekből él. Az egyik család bábafőzelékkel traktálja, a másiknál lencséből a harmadiknál borsóval — de húst egy háziasszony se tesznek elébe. Amikor aztán a harmadik napon is üres borsófőzeléket tálaltak el, a rabbi megcsökönysödik és merev mozgólansággal ül az asztal mellett.

— Rabbi, miért nem eszik? — kérdezi nálgatóan a háziasszony.

— Igen, igen — mondja a rabbi — hiszen minden szép, minden jó, csak éppen azt tudom, hogy milyen bróchet kell mondani előlöt az étel fölött.

— A rabbi ne tudná? A rabbi biztosan tréfál, mondja a háziasszony.

— Dehogyan is tréfálok — válaszol a rabbi. — Mert annyit tudok, hogy ami a földből ki, arra azt a bróchet kell mondani, hogy b'pri hóadómó — ami a fából nő ki, arra azt, hogy bojré pri haéc — de ha valamit orron és könyökön nő ki?!

Amikor tovább ment, elővett a hitközség memoár-könyvét és beléirt valamit. Aztán megeskette az előjárókat, hogy ha bármilyen vándorrabbi érkezne újra a községbe, mutassa meg neki ezt a bejegyzést, mielőtt még a ház alá száll. Az egész bejegyzés azonban csak háziasszonytól állott:

ב. ל. א.

Amikor megkérdezték tőle, hogy mit jelent a három betű, a rabbi olvasni kezdte. Először jobbról balra, aztán balról jobbra, aztán megint jobbról balra így: Bószor loj óchafti — a loj bösabosz — hát mit? Bóndloch, Linzen, Arbez.

Művészi perzsaszőnyegek, szövött gobelinok, külföldi fonalak

Schulhof Emil

„Orient“ Szövőművészeti iskola
Oradea, Strada Episcopul Ciorogariu No. 1
Vidéki rendelések utánvétellel gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Napellenzőredőny

és rollettavászon, matracgrádlí, szőnyeg, bútorszövet, hencserterítő, minden lyen leszállított árakban

Spitzer Izraelnél (Nic. Jorga)
Nyugágyak, kertiszékek minden kivitelben!

Tipografja CICERO könyvnyomda, Oradea
Str. Príncipele Mihai (Gerliczy-u.) 2.

BUZIÁS GYÓGYFÜRDŐ (ROMÁN NAUHEIM)

páratlan szénsavas radioaktiv sós-vasas forrásvizekkel

Biztos gyógyhatású szervi, elhízásos, érlemezsedés szív- és vérkeringési zavaroknál, vesebaj, vérszegénység, izomcsúsz, hólyaghurut és kimerüléssel idegesség esetén.

Női betegség a változásos zavarok, fertőző betegségek, mérgezések nyomán fellépett idegbajok (Tabes etc.) eseteiben legjobb eredménnyel.

Természetes szénsavas sós-vasas fürdők, ivókurák, szakszerű orvosi kezelés kitűnő konyha, elsőrendű szállodák, diétás penziók mérsékelt árakkal.

Uj modern napfényes stranddal. — Fürdőidény május 15-től október 1-ig.

Prospektust, felvilágosítást szívesen küld:

MUSCHONG BUZIÁS GYÓGYFÜRDŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Fürdőigazgatóság, Buziás, Bánát.

Az idén minden olcsóbb mint tavaly!

Az idén minden olcsóbb mint tavaly!